

Ikä	Kielen kehitys	Neuvoja vanhemmille	Kiinnitä huomiota	Konkreettisia vihjeitä
0 - 1 v.	<ul style="list-style-type: none"> • kiinnittää huomiota ääniin • ääntelee ja myöhemmin jokatkaa • ottaa katsekontaktia sekä käyttää ilmeitä ja eleitä • sanoo ensimmäiset sanat 	<ul style="list-style-type: none"> • ole lapsesi kanssa • puhu lapsellesi • kannusta kommunikoimaan • nimeä ympärillä olevia tavaroita • käytä ilmeitä ja eleitä • jaa lapsen huomion kohteet 	<ul style="list-style-type: none"> • vähäinen tai puuttuva jokeltelu • jokelteluun, ellei se kehity • lapsi ei reagoi ääniin • lapsen kuuloon 	<ul style="list-style-type: none"> • käytä kirkkaita ja kontrastivärejä esineissä (musta - valkoinen - punainen), joita lapsesi voi katsoa ja kuunnella • leiki ota/anna ja kukkuu -leikkejä sekä muita vuorovaikutusleikkejä • käytä kuvakirjoja ja puuhakirjoja • riimittele, loruile ja laula • käytä kasvojasi ja ääntäsi lapsesi huomion kiinnittämiseen • imitoi lapsesi ilmeitä ja matki lapsesi ääntelyä
1 - 2 v.	<ul style="list-style-type: none"> • jokeltelu kuulostaa enemmän sanoilta • lausuu ensimmäiset sanat • sanavarasto kasvaa • ymmärtää kieltä ennen sen tuottamista • matkii mielellään • tuottaa yhden sanan lauseita, jotka vähitellen kehittyvät 	<ul style="list-style-type: none"> • kannusta kommunikoimaan ja puhumaan • toimi kielellisenä esimerkkinä • käytä yksinkertaisia mutta oikeita lauseita (ei "lepertelyä") 	<ul style="list-style-type: none"> • lapsesi on aina hiljaa ja etäinen (tämä ei aina ole poikkeavaa käytöstä) • lapsesi ei hae kielellistä yhteyttä • lapsesi vuorovaikutus on poikkeava (esim. katsekontakti, ei ole kiinnostunut muista ihmisistä) • lapsesi vuorovaikutustaidot ovat poikkeavat • lapsesi ei tunnu ymmärtävän puhetta • lapsesi lopettaa puhumisen tai jos puhe ei kehity 	<ul style="list-style-type: none"> • leiki piilosta ja noutamis -leikkiä • harjoittele vuorovaihtoa • lue yksinkertaisia satuja, joissa sanonnat toistuvat • katsele katselukirjoja • riimittele, loruile, kuuntele musiikkia ja laula
2 - 3 v.	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää kieltä monipuolisemmin • käyttää joitakin sanoja laajassa merkityksessä ja joitakin suppeammassa • "sanavarastokiri" • tuottaa vähintään kahden sanan lauseita • lapsesi omaksuu useita äänneitä, mutta häneltä puuttuu yhä monia • kielioppi kehittyy 	<ul style="list-style-type: none"> • puhu lapsesi kanssa ja kannusta häntä kommunikoimaan • anna lapsellesi tilaa yrittää kommunikoida • tarjoa kieltä kaikissa tilanteissa • toista lapsesi ilmaisu oikeassa muodossa korjaamatta häntä • kehitä lapsesi ilmaisutaitoja 	<ul style="list-style-type: none"> • lapsesi tuottaa vain yhden sanan lauseita • sanavarasto käsittää vain muutamia sanoja • äännevarasto on erittäin rajallinen • lähi-ihmisten on vaikea ymmärtää lapsen puhetta • lapsesi käyttää eleitä puheen sijaan 	<ul style="list-style-type: none"> • lue lapsesi ikään sopivia satuja • leiki erilaisia kielellisiä leikkejä • pelaa seurapelejä (esim. kuvallotto- ja muisti -pelejä, jaottelu- ja lajitteluleikkejä, kokoa palapelejä jne.) • laula ja loruttele sormileikkejä, nämä vahvistavat sanojen merkitystä sekä tukevat kielen rytmiä • kuunnelkaa ympäristön ääniä sekä jutelkaa niistä yhdessä

Ikä	Kielen kehitys	Neuvoja vanhemmille	Kiinnitä huomiota	Konkreettisia vihjeitä
3 - 4 v.	<ul style="list-style-type: none"> lapsellasi on perussanavarasto ja kielioppi useimmat äänteet ovat olemassa, mutta konsonanttiryhmät ovat vaikeita yleistämistä voi esiintyä lapsesi on kielellisesti kiinnostunut 	<ul style="list-style-type: none"> kannusta lastasi kertomaan tue lastasi kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan toimi kielellisenä mallina 	<ul style="list-style-type: none"> kielellinen kehitys on hidasta ja lauseet ovat puutteellisia ja kuulostavat "lapsellisilta" lapsi änkyttää tavanomaista kauemmin (huom, sujumattomuus on usein normaalia puheessa) lapsi välttelee puhumista 	<ul style="list-style-type: none"> lue lapsesi ikään sopivia satuja, tee lukemisesta ja kertomisesta joka-päiväinen tapa puhu kirjojen kuvista, mitä ne esittävät, miltä ne näyttävät ja mihin esineitä voi käyttää sekä syy-seuraus suhteista anna lapsesi kertoa kuvien avulla uudestaan lukemanne satu leiki sanallisia leikkejä ja pelaa seurapelejä anna lapsesi auttaa arkiaskareissa sekä kerro hänelle käyttämistänne tavaroista
4 - 5 v.	<ul style="list-style-type: none"> äännevarasto on kehittynyt, mutta vielä puuttuu joitakin äänteitä lapsi hallitsee sanojen ja lauseiden taivuttamisen perussäännöt lapsi osaa käyttää abstrakteja käsitteitä lapsen kyky kertoa kehittyy 	<ul style="list-style-type: none"> kannusta lasta kertomaan asioista tue lastasi ilmaisemaan sanoin ajatuksiaan ja tunteitaan toimi kielellisenä mallina tarjoa monipuolisia leikkiympäristöjä 	<ul style="list-style-type: none"> lapsen on vaikea keskittyä kertomuksen kuuntelemiseen lapsen sanavarasto on suppea lapsen on vaikea lausua /p, t, k/ ja diftongeja lauserakenteet ovat yksinkertaisia lapsen on vaikea kertoa tapahtumien kulkua 	<ul style="list-style-type: none"> piirrä sekä keksi yhdessä satuja lue lapsen ikään sopivia kirjoja leiki sanallisia leikkejä musiikkia ja lauluja pelatkaa seurapelejä puuhastele lapsesi kanssa leiki roolileikkejä
6 v.	<ul style="list-style-type: none"> lapsesi hallitsee kielen useimmat aspektit lapsesi sovittaa puheensa kuulijaan uusi ajanjakso, jolloin lapsesi on kielellisesti aktiivinen ja leikkisä kielellinen tietoisuus kehittyy kiinnostus kirjoitettuun kieleen kasvaa 	<ul style="list-style-type: none"> kannusta lastasi kertomaan tue lastasi ilmaisemaan sanoin ajatuksiaan ja tunteitaan toimi kielellisenä mallina leiki kielellä tue kiinnostusta kirjalliseen kieleen 	<ul style="list-style-type: none"> lapsen on vaikea keskittyä kertomuksen kuuntelemiseen lapsen sanavarasto on suppea lapsen on vaikea sanoa jotakin äännettä lauserakenteet ovat yksinkertaisia lapsen on vaikea kertoa tapahtumien kulkua 	<ul style="list-style-type: none"> kokekaa asioita yhdessä ja viettäkää aikaa keskenänne sekä sisällä että ulkona jutelkaa aikaisemmista tapahtumista kannusta lastasi omin sanoin kertomaan lukemianne satuja pelaatkaa kielellistä tietoisuutta tukevia kielileikkejä (esim. aakoskirjoja, tietokonepelejä ja esikoulumateriaalia)

Kirjallisuusvinkkejä: Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa (PS-kustannus), Kielellinen erityisvaikeus (Aivoliitto ry), Tule, tule leikkiin (F-Kustannus)